

AKTUAR MOLIYA VA BUXGALTERIYA HISOBI ILMIY JURNALI

Vol. 4 Issue 03 | pp. 228-235 | ISSN: 2181-1865

Available online <https://finance.tsue.uz/index.php/afa>

MOLIYAVIY NAZORATNING ROLI VA UNI TASHKIL ETISHNING O‘ZIGA XOS JIHATLARI

Soliyev Dilmurod Jamolovich,

Farg‘ona politexnika instituti,

“Buxgalteriya hisobi va audit” kafedrası, katta o‘qituvchisi,

e-mail: s.dilmurodjon@ferpi.uz

Annotatsiya. Ushbu maqolada muallif bugungi kunda moliyaviy nazoratning ahamiyati to‘g‘risida fikr yuritib uni tashkiliy jihatlariga e‘tibor qaratadi, o‘ziga xosliklarini e‘tirof etadi, asosiy maqsad sifatida moliyaviy nazorat jarayon tasniflash, turli belgilari bo‘yicha guruhlariga ajratish olingan bo‘lib, muallif ushbu tadqiqotda bunga alohida e‘tibor qaratadi. Maqola so‘ngida esa hozirgi islohotlar vaqtida moliyaviy nazorat samarali takillashga qaratilgan o‘z taklif va xulosalarini taqdim etadi.

Kalit so‘zlar: moliyaviy nazorat, moliyaviy boshqaruv, moliyaviy resurslar, prognozlar, moliyaviy hisobotlar, davlat moliyaviy nazorati, moliyaviy barqarorlik, audit, hujjatlari tahlili.

РОЛЬ ФИНАНСОВОГО КОНТРОЛЯ И СПЕЦИФИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ЕГО ОРГАНИЗАЦИИ

Аннотация. В данной статье автор рассуждает о важности финансового контроля на сегодняшний день, акцентирует внимание на его организационных аспектах, признает его специфику, в качестве основной цели взята классификация процессов финансового контроля, группировка по различным признакам, на что автор обращает особое внимание в настоящем исследовании. А в конце статьи представлены свои предложения и выводы, направленные на эффективное усиление финансового контроля в ходе нынешних реформ.

Ключевые слова: финансовый контроль, финансовый менеджмент, финансовые ресурсы, прогнозы, финансовая отчетность, государственный финансовый контроль, финансовая устойчивость, аудит, анализ документов.

THE ROLE OF FINANCIAL CONTROL AND SPECIFIC ASPECTS OF ITS ORGANIZATION

Abstract. In this article, the author discusses the importance of financial control today, focuses on its organizational aspects, recognizes its specifics, and takes the classification of financial control processes and grouping according to various criteria as the main goal, which the author pays special attention to in this study. And at the end of the article, we present our proposals and conclusions aimed at effectively strengthening financial control during the current reforms.

Key words: financial control, financial management, financial resources, forecasts, financial statements, state financial control, financial stability, audit, document analysis.

Kirish qismi. Zamonaviy iqtisodiyotda moliyaviy nazorat har qanday darajadagi moliyaviy boshqaruvning zaruriy elementi hisoblanadi, u butun moliya tizimining ishonchli ishlashini hamda davlat tomonidan amalga oshirilayotgan moliyaviy siyosatni amalga oshirishni ta'minlaydi, shu bilan birgalikda moliyaviy xavfsizlikni ta'minlashga yordam beradi.

Moliyaviy nazorat tashkilotga moliyaviy resurslarning yo'nalishini, taqsimlanishini va ulardan foydalanishni aniqlashga imkon beradi. Shu tarzda, kompaniya mavjud vaziyat va prognozlarga mos keladigan maqsadlari asosida moliyaviy hisobotlarni yuritish orqali oqilona xarajatlar to'g'risida qaror qabul qilishi mumkin.

Ushbu strategiya kompaniyaning biznes-rejalariga muvofiq haqiqiy faoliyatini tahlil qilishni va har qanday anomaliyalar, buzilishlar yoki kutilmagan o'zgarishlarga javoban siyosat va protseduralarni amalga oshirishni o'z ichiga oladi.

Oddiy qilib aytganda, moliyaviy nazorat tashkilotning strategiyasi va siyosatini ishlab chiqish uchun zarurdir. Bu nafaqat xarajatlarni kamaytiradi, balki butun jarayonni optimallashtirishi mumkin, bu esa daromadning oshishiga olib keladi. Uning yo'qligi tizimda tartibsizlikka olib kelishi mumkin.

Davlat tomonidan iqtisodiyotni tartibga solishning asosiy vositalaridan biri bu – moliyaviy nazorat jarayonlaridir [1].

Oxirgi yillarda mamlakatimizda davlat moliyasini boshqarish tizimining barcha bosqichlarida, xususan davlat moliyaviy nazoratini amalga oshirish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar olib borildi.

Xususan, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 24.03.2022 yilgi "Moliya vazirligi huzurida davlat moliyaviy nazorati inspeksiyasi faoliyatini tashkil etish hamda byudjet tashkilotlarida moliyaviy nazoratni takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"[2]gi № 129- sonli Qarori bunga misol bo'la oladi. Qarorda belgilangan vazifalarni amalga oshirish esa bu sohaga yanada chuqurroq yondashishni talab etadi. Qarorda belgilangan vazifalarning mazmuni byudjet mablag'lari ustidan nazoratni takomillashtirish hamda byudjet mablag'laridan oqilona foydalanishni ta'minlash tashkil etadi.

Ana shu qarorda belgilangan vazifalarni hal qilish byudjet tashkilotlarida xarajatlarni qisqartirish, mablag'lardan o'rinli va maqsadli foydalanish imkoniyatlarini yaratadi. Bugungi kunda byudjet tashkilotlarida moliyaviy nazoratni tashkiliy hamda uslubiy ta'minlashni rivojlantirish bilan bog'liq bo'lgan ilmiy tadqiqot ishlarini amalga oshirish muhim hisoblanadi.

Mavzuga oid adabiyotlarning tahlili. Moliyaviy nazoratni tashkil etish bilan bog'liq masalalar usullari mavzusini yoritib berish bilan bog'liq masalalar chet el va mamlakatimiz olimlari tomonidan tadqiq etilgan. Bular jumlasiga, chet el olimlaridan E.A. Voznesenskiy, V.A. Voronov, Ye.A. Kocherin, O.A. Nogina, V.I. Shleynikov, V.V. Burtsev, G.L. Rabinovich, S.O.Shoxin, T.A. Bashkatova, A.A.Beksultanov kabi olimlarni kiritishimiz mumkin.

Mahalliy olimlardan A.K. Ibragimov, T. Malikov, B.B. Sugirbaev, B.Sh.Safarov, I.I.Ayubov, S.U. Mehmonov, D.Y. Ubaydullayev kabi olimlarning ilmiy tadqiqot ishlarida byudjet tashkilotlarida moliyaviy nazoratni tashkil etish va amalga oshirish masalalari o'rganilgan.

Yuqoridagi olimlarning fikrlarini o'rganar ekanmiz, moliyaviy nazoratni tushunchasiga turli xil yondashuvlar va tariflar berilgan, xususan yurtimizning taniqli olimlaridan iqtisodiyot fanlari doktori, professor T. Malikov muallifligidagi "Moliya" darsligida moliyaviy nazorat shunday ta'riflanadi "Moliyaviy nazorat qiluvchi faoliyatning boshqa sohalaridan ajralib turadigan o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lib, uning obyekti va predmeti, nazorat subyektlari (hokimiyat va agentlar) va boshqariladigan subyektlarning tarkibi, maqsadlari va vazifalari, shakllari va usullari mavjud.

Moliyaviy nazorat obyektlari bo'lib iqtisodiyotdagi barcha subyektlarning pul jamg'armalarini shakllantirish, taqsimlash va ulardan foydalanish, shuningdek moddiy, mehnat va boshqa resurslarni jalb qilish jarayonidagi pul oqimlari yoki munosabatlari hisoblanadi" [3].

Respublikamiz iqtisodchi olimlari B.Sh.Safarov va I.I.Ayubov muallifligidagi "Moliya va soliqlar" darsligida moliyaviy nazorat to'g'risida shunday ta'riflanadi "Xo'jalik yurituvchi subyektlar faoliyatining moliyaviy ko'rsatkichlari nazorat funksiyasining obyektidir. Moliyaviy nazoratning samaradorligini oshirish ko'proq korxonada buxgalteriya hisobi, moliyaning qay darajada yo'lga qo'yilganligini, moliyaviy axborotning haqqoniyligi, moliyaviy intizom, buxgalteriya-hisobi hisobotini xolis yuritilishiga bog'liq. Shundagina nazoratning samarasi iqtisodiyotdagi vaziyatni tahlil qilish va xolis baholash hamda takror ishlab chiqarish jarayonining samarali borishini muvofiqlashtirish imkonini beradi. Ayniqsa, bunda davlat soliq xizmatining o'rni va ahamiyati beqiyosdir. Shuning uchun ham moliya soliq munosabatlari bilan uzviy holda o'rganiladi va amal qiladi. Moliyaning taqsimot va nazorat funksiyalari yaxlit holda moliyaviy mexanizmni vujudga keltiradi" [4].

Shuningdek respublikamiz iqtisodchi olimlari V.Sh. Nuritdinova va M.A. Sharapova muallifligidagi "Moliyaviy nazorat" nomli o'quv qo'llanmadagi ta'rifi shunday: "Moliyaviy nazoratni tashkil etish bu moliyaviy resurslarni boshqarishning majburiy elementi hisoblanib, bunday boshqaruv jamiyat oldidagi javobgarlikni aks ettiradi. Nazorat bu oxirgi maqsad hisoblanmaydi, nazorat bu boshqarish tizimining ajralmas qismi bo'lib, mamlakat iqtisodiyoti va moliya tizimining samarali amal qilishining zaruriy shartidir. Moliyaviy nazorat jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishini boshqarish ustidan davlat nazoratining tarkibiy elementi bo'lib hisoblanadi" [5].

Shu o'rinda yuqoridagi ta'riflarning mazmuni shuni ko'rsatadiki, moliyaviy nazorat murakkab kategoriya bo'lib, uni o'rganish uchun tizimni tahlil qilish vositalarini qo'llash kerak, nazoratni bir tomondan yaxlit hodisa va boshqaruv tizimining bir qismi sifatida, boshqa tomondan esa o'zaro bog'liq elementlar tizimi sifatida taqdim etish kerak.

Tadqiqot metodologiyasi. Ushbu maqolada moliyaviy nazoratni amalga oshirishning zarurligi, xususiyatlarining nazariy va amaliy jihatlarini tahlil uslubida o'rganildi, shuningdek moliyaviy nazoratni maqsadi, uning oldida qo'yilgan vazifalar

tizimli yondashuv uslubida taqdim etildi. Tadqiqot natijasida moliyaviy nazoratni amalga oshirishning mexanizmini yaxshilash va takomillashtirish bo'yicha taklif va tavsiyalar ishlab chiqildi.

Tahlil va natijalar. Moliyaviy nazorat samarali boshqaruv uchun asos yaratadi va boshqaruvga biznesning muvaffaqiyati va o'sishiga imkon beradigan ko'rsatmalar va siyosatlarni o'rnatishga imkon beradi. Masalan, byudjetlashtirish odatda barcha rejalashtirilgan xarajatlar va daromadlarning oddiy ro'yxatidir.

Hozirda moliyaviy nazorat va audit davlat umuman uning tuzilmalari, xususan tashkilotlar va fuqarolarning qonunchilikka rioya etilishini ta'minlashning eng muhim vositasidir. Ular mablag'larni taqsimlash va ulardan foydalanishning to'g'riligini tekshirishni o'z ichiga oladi.

Moliyaviy nazoratning maqsadi kassa operatsiyalarining muvofiqligini tekshirishdir. Uning asosiy vazifalarni quyidagilardir:

1. Fuqarolar va tashkilotlar tomonidan hududiy o'zini o'zi boshqarish organlari va davlat oldidagi majburiyatlarning bajarilishini tekshirish.
2. Pul operatsiyalarini amalga oshirish, hisob-kitoblar va mablag'larni saqlash qoidalariga rioya etilishini nazorat qilish.
3. Davlat tashkilotlari tomonidan ularning operatsion boshqaruvi yoki xo'jalik boshqaruvi ostida moliyaviy resurslardan to'g'ri foydalanilishini tekshirish.
4. Qonun va normativlarning buzilishining oldini olish va bartaraf etish.
5. Ichki ishlab chiqarish zaxiralarini aniqlash.

Ushbu vazifalarning bajarilishi tartib, intizomning mustahkamlanishini ta'minlaydi, bu esa o'z navbatida qonun ustuvorligining ta'minlashning muhim omili bo'lib xizmat qiladi. Moliyaviy nazorat yuridik shaxslar faoliyati davomida qonun ustuvorligiga rioya etilishini tekshiradigan samarali vositadir. Bu sizga harakatlarning samaradorligi va asoslilikini, ularning davlat manfaatlariga muvofiqligini baholash imkonini beradi.

Moliyaviy nazorat xususan tasniflash turli mezonlarga muvofiq shakllantiriladi. Bajarish vaqtiga qarab, keyingi, davom etayotgan va dastlabki tekshiruvlar ajratiladi. Ikkinchi holda, protsedura mablag'larni shakllantirish, taqsimlash va ulardan foydalanish bilan bog'liq operatsiyalardan oldin amalga oshiriladi. Ushbu turdagi tekshirish qonun buzilishining oldini olish uchun katta ahamiyatga ega. Joriy moliyaviy nazorat operatsiyalar davomida amalga oshiriladi. Keyingi tekshirish amalga oshirilgan harakatlardan keyin amalga oshiriladi. Bunday holda, qonunchilikka rioya etilishning holati baholanadi, qoidabuzarliklar aniqlanadi, oldini olish usullari aniqlanadi hamda ularni bartaraf etish choralari ko'riladi. Shuningdek, proaktiv va majburiy tekshiruvlar mavjud. Ikkinchisi qonun talablariga muvofiq yoki vakolatli organlarning qarori asosida amalga oshiriladi. Xalqaro amaliyotda qaysi organlar protsedurani boshlashiga qarab, moliyaviy nazoratning quyidagi turlari mavjud:

- Prezidentlik.
- Mahalliy ma'muriyat yoki hukumatning vakillik organlari.
- Ommaviy.
- Mustaqil.
- Idoraviy.

Idoraviy moliyaviy nazorat tegishli organ tomonidan amalga oshiriladi va ularning tizimiga kiritilgan subyektlar faoliyatini tekshirishga qaratilgan. Bu diniy yoki jamoat tashkilotlari tarkibidagi protseduraga o'xshaydi. Ichki moliyaviy nazorat ham ba'zi o'xshashliklarga ega.

Qonun hujjatlarida moliyaviy-iqtisodiy nazoratni amalga oshiruvchi tuzilmalarning funksiyalari va vakolatlari o'rtasida farq belgilanadi. Davlat moliyaviy nazorati vakillik organlari tomonidan ham amalga oshirilishi mumkin.

Tashkilotlarning moliyaviy nazorati va auditi bu mustaqil xizmatlar va jismoniy shaxslarning faoliyati. Bunday tekshiruvlar paytida u tekshiriladi:

1. Moliyaviy hisobotlar.
2. To'lov va hisob-kitob hujjatlari.
3. Soliq qaytish.
4. Tadbirkorlik subyekting boshqa moliyaviy majburiyatlari va talablarini bajarish.

Korxonada moliyasini mustaqil nazorat qilish proaktiv va majburiy bo'lishi mumkin. Birinchisi to'g'ridan-to'g'ri subyekting o'zi qarori bilan amalga oshiriladi. Moliyaviy nazorat tizimi qat'iy qonuniy talablarga muvofiq ishlaydi. O'tkazilgan mustaqil auditning sifati prokurorning taklifi yoki tashabbusi bilan tekshirilayotgan shaxsning iltimosiga binoan litsenziyalar berishga vakolatli organ tomonidan tekshirilishi mumkin. Agar moliyaviy nazorat paytida korxonada yoki davlat uchun yo'qotishlarga olib keladigan xatolar aniqlansa, pudratchidan quyidagilar undirilishi mumkin:

- Zararlarning umumiy miqdori.
- Takroriy tekshirish narxi.
- Qoidabuzarliklar uchun jarima byudjetga ushlab qolinadi.

Moliyaviy nazoratning mijoz ehtiyojlari aniqlashtirish tayyorgarlik bosqich hisoblanadi. Uning doirasida ijrochi subyekting ehtiyojlari va intilishlarini aniqlashi, ularni qondirishning eng yaxshi usullarini topishi kerak. Ushbu bosqichni samarali amalga oshirish uchun xodimlar va rahbarning o'zi bilan suhbatlar o'tkaziladi. Tegishli xodimlarni soliq xodimlari, maslahatchilar va boshqalarni jalb qilish tavsiya yetiladi. Ularning oldingi mijozlar bilan ishlash tajribasi, shuningdek, ularning ko'nikmalari mijozlar ehtiyojini maksimal darajada oshiradi.

Moliyaviy nazoratning keyingi bosqichi bu rejalashtirishdir, bunda guruhning birinchi yig'ilishi doirasida ketma-ketlik tasdiqlamadi va kelishiladi. Unda ishga jalb qilingan har bir xodim birinchi bosqichda to'plangan ma'lumotlarni taqdim etadi. Rejalashtirish audit strategiyasini ishlab chiqishni o'z ichiga oladi. U mijozning aniqlangan ehtiyojlarini qondirishi kerak. Bundan tashqari, strategiyada xavf ehtimoli va ishning iqtisodiy jihatlari hisobga olinishi kerak.

Yuqoridagilardan tashqari moliyaviy-iqtisodiy nazorat to'lov tizimining muhim qismlaridan biridir. Uning amalga oshirilishi tufayli daromad olishning to'g'riligi, to'liqligi va o'z vaqtida bajarilishi, xarajatlarning aniqligi va asosliligi ta'minlanadi. Moliyaviy nazoratning samaradorligi muvaffaqiyatli ijtimoiy-iqtisodiy siyosat va ma'muriy apparatning barqaror ishlashi uchun zarur shart hisoblanadi. Moliyaviy nazorat, shuningdek, amaldagi Qonunchilik talablariga ega bo'lgan tashkilotlar faoliyatidagi nomuvofiqliklarni aniqlashga qaratilgan. Korxonaning moliyaviy nazorati

uning barcha faoliyatiga, uning alohida tarkibiy bo'linmalariga nisbatan amalga oshiriladi. Moliyaviy nazorat birinchi navbatda buxgalteriya bo'limining ishiga ta'sir qiladi, Shuningdek moliyaviy nazorat tashkilotlarning moliyaviy va boshqa iqtisodiy xizmatlari uchun ham majburiydir. Bu qonunbuzarliklarni o'z vaqtida aniqlash va aybdorlarni javobgarlikka tortish imkonini beradi.

Moliyaviy nazorat jarayonida vakillik organlari ijroiya tuzilmalaridan moliyaviy rejalarni tasdiqlash va ularning bajarilishini tekshirish uchun zarur bo'lgan barcha materiallarni olishlari mumkin. Moliyaviy nazorat turli yo'llar bilan amalga oshirilishi mumkin, ularning asosiylari quyidagilar hisoblanadi:

- Tuzatish.
- Tahlil.
- Tekshirish.
- Tadqiqot
- Kuzatish va hokazo.

Eng keng tarqalgan usul bu audit. Bu moliyaviy va boshqa operatsiyalar amalga oshirilgan dastlabki hujjatlarni tekshirishni o'z ichiga oladi. Audit ombor va buxgalteriya ma'lumotlariga ham tegishli. Ushbu protseduraning bir qismi sifatida zaxiralar amalga oshiriladi. Reviziya murakkab (frontal) va selektiv bo'lishi mumkin. Tadbir natijalariga ko'ra, tekshirish ma'lumotlari kiritilgan dalolatnoma tuziladi. Ushbu hujjat asosida qonunbuzarliklarni bartaraf etish chora tadbirlari amalga oshiriladi (agar ular aniqlangan bo'lsa). Kuzatish subyektning iqtisodiy faoliyati holati bilan tanishishga qaratilgan bo'ladi. Anketa kabi usullardan so'rovning bir qismi sifatida foydalanish mumkin. Bunday tekshiruv joyida amalga oshiriladi. Xarajatlar, buxgalteriya hisobi va balans hujjatlari tahlili o'tkaziladi. Ushbu usullarning barchasi qonun talablariga nomuvofiqliklarni va intizom buzilishini aniqlashga qaratilgan bo'ladi.

Xulosa va takliflar. Shunday qilib, biz yuqoridagi tadqiqotda moliyaviy nazorat jarayonini tashkil etish va o'tkazishda, uni samarali foydalanish uchun amalga oshirilishi darkor bo'lgan amallar, o'ziga xos jihatlarga to'xtaldik. Zero, bugungi kunda davlat organlari moliyaviy nazorat tizimini takomillashtirish masalalariga jiddiy e'tibor qaratmoqda. Ko'rinib turibdiki, mamlakat iqtisodiyoti va moliya tizimining samarali ishlashi uchun zarur shart-bu rivojlangan nazorat tizimining mavjudligi hisoblanadi. Uni isloh qilish uchun allaqachon bir qator qadamlar qo'yilgan.

Hozirgi vaqtda mamlakatimiz iqtisodiyoti moliyaviy, byudjet, soliq intizomining pastligi va davlat moliyaviy nazorati tizimining yetarli darajada ishlamasligi tufayli katta yo'qotishlarga duch kelmoqda. Mamlakat iqtisodiy xavfsizligiga real tahdid davlat va moddiy resurslardan keng miqyosda suiiste'mol qilish, ularni qo'lga kiritish uchun firibgarlik va ko'pincha o'g'irlik, korrupsiya, kapitalni chet elga eksport qilish va jinoyatchilikdan olingan daromadlarni legallashtirish (yuvish) hisoblanadi.

Ushbu vaziyatning asosiy sabablari iqtisodiyotni kriminallashtirish uchun qulay shart-sharoitlarning mavjudligi, Qonunchilik bazasining zaifligi, ichki nazorat, ma'lum darajada iqtisodiyotning davlat va sektorlarida moliyaviy nazoratni tizimsiz amalga oshirish va uning huquqiy noaniqligidir.

Davlat moliyaviy nazoratini takomillashtirish va uning samaradorligini oshirishning asosiy yo'nalishi respublikamizda davlat moliyaviy nazoratining yagona

konsepsiyasini qabul qilishdir, u davlat moliyaviy nazoratini amalga oshirishning yagona huquqiy bazasini yaratishi, nazoratni amalga oshiruvchi organlar tizimini, shuningdek yurtimizda davlat moliyaviy nazoratining mexanizmini belgilashi kerak.

Zamonaviy ichki moliyaviy nazorat izchil me'yoriy-huquqiy bazaga ega bo'lishi, tekshirilayotgan obyekt boshqaruvidan funksional jihatdan mustaqil bo'lishi, uni amalga oshirish bo'yicha yagona qoidalar, ko'rsatmalarga tayanishi, davlat pullari va moddiy resurslari yo'qotilishini kamaytirishga yordam berishi kerak. Ichki nazoratning sifati va ishonchliligini oshirish, uning tizimlarini ishlab chiqish va uslubiy ta'minlashni muvofiqlashtirish choralarini ko'rish zarur. Ichki boshqaruvni yopib bo'lmaydi. Keyin u jamiyat uchun foydasizdir. Uning natijalari davlat moliyaviy nazorati organlariga ham, ijro yetuvchi hokimiyat organlariga ham, mahalliy ma'muriyatlarga ham taqdim yetilishini ta'minlash kerak.

Nazorat hozirda samaradorlikka ega emas. Taftish va tekshirish natijalari bo'yicha uning organlarining katta hisobotlari har doim ham aniqlangan qoidabuzarliklarning sabablarini ko'rsatmaydi. Huquqbuzarliklarning oldini olish, byudjet mablag'laridan maqsadli foydalanishni ta'minlash va ularni sarflash samaradorligini oshirish uchun nima qilish kerakligini qonuniy va aniq belgilash kerak.

Yana bir muhim nuqta-korrupsiyaga qarshi kurash. Bu ish ikkita katta blokka bo'lingan. Birinchisi, davlat sektorida va davlat resurslarini boshqarish sohasida korrupsiya jinoyatlarining oldini olish. Ikkinchisi-hisob palatasining o'zida korrupsiyaga qarshi kurash, o'zining korrupsiyaga qarshi xavfsizlik tizimini rivojlantirishdir. Bunday holda, hisob palatasiga ma'muriy jarima solish huquqini qaytarish kerak. Hisob palatasi boshqa idoralardan farqli o'laroq, korrupsionerlarga qarshi ochiq kurash olib borishi lozim.

Shunday qilib, davlat moliyaviy nazoratini takomillashtirish bo'yicha yuqorida qayd etilgan bir qator chora-tadbirlar tufayli mamlakatdagi vaziyatni barqarorlashtirish mumkin, mamlakatning davlat moliyaviy resurslaridan foydalanish maqsadga muvofiq va samaralidir. Shuningdek, bu mablag'larni qonunni buzgan holda ishlatish ehtimolini kamaytiradi va ushbu mablag'lar o'z maqsadlari uchun ishlatilishiga ishonch paydo bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. 30.04.2023-yil. <https://lex.uz/uz/docs/-6445145>
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Moliya vazirligi huzurida davlat moliyaviy nazorati inspeksiyasi faoliyatini tashkil etish hamda budjet tashkilotlarida moliyaviy nazoratni takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" gi qarori, 24.03.2022 yildagi 129-son. <https://lex.uz/ru/docs/-5920335>
3. Moliya: Darslik. T.S. Malikov, O.O. Olimjonov; / – T.: "Iqtisod-Moliya" 2019. – 800 b.
4. B.Sh.Safarov, I.I.Ayubov. Moliya va soliqlar //Darslik//. -T.: "Fan va texnologiyalar nashriyot-matbaa uyi", 2020. 512 b.
5. Moliyaviy nazorat: O'quv qo'llanma / Nuritdinova V.Sh., Sharapova M.A. – Toshkent, 2014 – 380 bet.

6. Kudbiev, D., Qudbiyev, N. T., & Imomova, Z. T. Q. (2022). Moliyaviy Hisobotlardan Moliyaviy Menejmentda Foydalanish Masallari. *Scientific progress*, 3(4), 1030-1037.
7. Temirqulov, A., & Qudbiyev, N. (2022). Iqtisodiy rivojlanish maqsadlarini amalga oshirishda soliq siyosati o'рни. *Journal of Integrated Education and Research*, 1(2), 121-127.
8. Asrorbek, B. (2023). DEVELOPMENT OF THE FINANCIAL MANAGEMENT SYSTEM IN UZBEKISTAN. *International Journal Of Management And Economics Fundamental*, 3(03), 25-31.
9. Эрматов, А. (2023). О'ЗБЕКISTONDA MOLIYAVIY BOSHQARUV TIZIMINI RIVOJLANTIRISH. Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари/Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук/Actual Problems of Humanities and Social Sciences., 3(2), 61-68.
10. Солиев, Д. Ж. (2022). Концепция финансового контроля в условиях модернизации экономики и его роль. *CENTRAL ASIAN JOURNAL OF THEORETICAL & APPLIED SCIENCES*, 3(6), 54-62.
11. Мехмоналиев, У. (2023). КОМПАНИЯЛАР САМАРАЛИ BOSHQARUV TIZIMIDA ICHKI NAZORATNING O'RNİ. Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари/Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук/Actual Problems of Humanities and Social Sciences., 3(6), 56-65.
12. Ganiyevich, Y. V. (2024). MAMLAKAT IQTISODIYOTIDA MOLIYAVIY NAZORATNING ROLI VA UNI TASHKIL ETISH ZARURATI. *Scientific Journal of Actuarial Finance and Accounting*, 4(02), 83-88.
13. Ismanov, I., & Davlyatova, G. (2023, June). Prospects for economic sustainable development of textile enterprises. In *AIP Conference Proceedings* (Vol. 2789, No. 1). AIP Publishing.
14. Солиев, Д. (2023). AYLANMA MABLAG'LARNI SAMARALI BOSHQARISH KORXONA FAROVONLIGINING ASOSIDIR. Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари/Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук/Actual Problems of Humanities and Social Sciences., 3(3), 111-119.
15. Umarjon Ugli, A. B., Tohirovich, Q. N., Khatamovna, R. S., & Nigoraxon, M. (2023). Current Assets and Their Role in Company Activity.

Copyright © 2024 by the authors. This work is licensed under a Creative Commons Attribution-4.0 International License (CC - BY 4.0)

